

140 éves az Elméleti Fizikai Tanszék (Palla László)

- a kezdet minek van 140-ik évfordulója?
- néhány korabeli dokumentum
- a Tanszék kronológiája és korábbi munkatársai

A kezdet

a Vallás és Közoktatási minisztérium 1870. május 6-n pályázatot hirdet felsőbb fizika (felsőbb [elméleti] természettan) tanszék betöltésére

1871. március 5. pályázik

Eötvös Loránd 1871. április 17. bemutatkozó előadás
(a fény elmélete)

1872. május 10. Pauler Tivadar kinevezi nyilvános rendes tanárrá

Tanszék alapításának folyamata 1870 -től 1872 -ig

Eötvös Loránd tanszékvezető 1878. december 14-ig

néhány korabeli dokumentum:

egy szemtanú (Frölich Izodor) emlékei a bemutatkozó előadásról:

1871. évi aprilis no 17. napján az akkor már elkészült, THAN KAROLY tanár vezetése alatt álló egyetemi vegytani intézet kis tantermében előadásait megkezdhette.

E tanterem ablakai délnyugat felé néztek; báró EÖTVÖS LORÁND előadásait pedig a délutáni órákban, meglehetősen melegben tartotta.

Az említett nap délutánján 4 órakor megjelent TELFY IVÁN akkori bölcsészeti dékán a tanteremben és az ő magas hangján bemutatta az új tanárt, báró EÖTVÖS LORÁNDOT a kisebbszámú hallgatóságnak. E hallgatóság egyik része az exakt tudományok három növendékéből állott; köztük volt a sorok írója is; a hallgatóság nagyobb részét főleg az az érdeklődés hozta a terembe, hogy látni kívánták azt a valóságos bárót, ki az egyetemen előadást tart, ami annak előtte itt még nem történt meg; végre megjelent mint felkért bíráló THAN KAROLY tanár, ki a fiatal tanár előadása, modora felett jóindulatú megjegyzéseket tett.

A hallgatóság nem szakképzett része figyelemmel hallgatta LORÁND báró fényelméleti előadását, meg is csodálták, de nem állhatták meg, hogy meg ne jegyezzék, mi ugyan nem értjük az előadót, csak azt szeretnők tudni: vajjon ő maga érti-e tárgyát? és lassanként elmaradoztak; de báró EÖTVÖS kitartással folytatta előadásait a félév végéig.

(Frölich Izidor: Báró Eötvös Loránd emlékezete

[elhangzott az MTA-n 1929.05.12.]

Az első félévek órarendje nyári szemeszter

A MAGYAR KIRÁLYI
TUDOMÁNY-EGYETEM
TANRENDE
 AZ MDCCCLXX - LXXI. TANÉV
NYÁRI SZAKÁRA.



BUDÁN,
 NYOMATOTT A MAGYAR KIRÁLYI BÖVEGYENI KÖNYVNYOMDÁRAN.
 1871.

IV. Mathematikai előadások.

As egyházi közigyel s annak olvómaria; napokint esőirtőköt kivéve; d. e. 11 - 12-ig. Dr. Patzval Ottó ny. r. tanár.
Gyakorlati tárgyalások azon mechanikai eleveken, melyek a természetben fordulnak elő; kedden és pénteken d. e. 10 - 11-ig. Ugyanazon tanár. (A tanárképzési helyiségben.)
Algebrai analízis; hétfőn, szerdán és pénteken d. e. 10 - 11-ig. Dr. Kondor Gusztáv ny. r. tanár.
Elemi aritmetikai gyakorlatok; esőirtőköt d. e. 10 - 11-ig és szerdán d. u. 2 - 3-ig. Ugyanazon tanár. (A tanárképzési helyiségben.)

V. Természettudományi előadások.

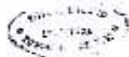
A földet regei magyarázatról; folytatás, hétfőn, szerdán és pénteken d. e. 8 - 9-ig. Dr. Jedlik Ányos ny. r. tanár.
Terveztetési gyakorlatok; a gyanúsími tanárjelöltek számára; kedden és pénteken d. u. 2 - 3-ig. Ugyanazon tanár.
Kísérleti természettan; a mennyire a téli földre alatt el nem végeztetett, gyógyászati növények száma; napokint szemhatol kivéve, d. e. 10 - 11-ig. Ugyanazon tanár.
Növények állatán, gyakorlati mutatványokkal, tekintettel az orvosi és gyógyszerésztanrendékek igényeire; napokint szemhatol kivéve d. e. 11 - 12-ig. Dr. Margo Tivadar ny. r. tanár.
Állati gyakorlatok, az állattani intézetben, orvosi növények és gyanúsími tanárjelöltek számára; hétfőn, kedden, szerdán és esőirtőköt d. u. 4 - 5-ig. Ugyanazon tanár teremben alatti.
Állati növények a vegytanteremben, különös tekintettel az orvos és gyógyszerésztanrendékek igényeire, II. rész; a szénsav vegyületei, napokint szemhatol kivéve d. u. 9 - 10-ig. Dr. Than Károly ny. r. tanár.
Vegytan gyakorlatok a vegytanteremben, napokint szemhatol kivéve. Ugyanazon tanár teremben alatti.
Földtan; különös tekintettel a kőzetekre és a földi fémekenyekre; hétfőn és szerdán d. u. 8 - 9-ig. Dr. Szabó József ny. r. tanár.
Állati gyakorlatok; szemhatol d. e. 8 - 10-ig halottabbak számára más napokon is. Ugyanazon tanár.
Növényi kísérletek, külön megfigyelésről napon s órában. Ugyanazon tanár.
Állati gyakorlatok s földtani állami dolgosatokra az intézetben helyekint két óra s tanárképzési tagok számára. minden tag számára külön megfigyelés.
A növények állat s rendszertana; napokint szemhatol kivéve d. e. 7 - 8-ig. Dr. Jerinnyi Lajos ny. r. tanár.
Földrajzi gyakorlatok; kedden és pénteken d. u. 6 - 7-ig. Ugyanazon tanár.
Növénytan gyakorlatok; hétfőn és esőirtőköt d. u. 2 - 4-ig. Ugyanazon tanár.
Növénytan; az első főbb előadások folytatásán; később megfigyelésről napon s órában. Ugyanazon tanár.
Gyógyászati vegytan; kapcsolatban a gyakorlatokkal; napokint d. e. 7 - 8-ig. Dr. Lengyel Béla segédtanár.
Kísérleti természettan; kedden és pénteken; d. u. 4 - 5-ig. Ugyanazon tanár.
A föld állatán; hétfőn, kedden, szerdán és esőirtőköt d. u. 6 - 6-ig. Dr. báró Eltér László hely. tanár. (Az új vegytan épületben.)
Gyakorlatok az állati természettan köréből; pénteken d. u. 4 - 6-ig. Ugyanazon tanár. (Ugyanaz.)

A MAGYAR KIRÁLYI
TUDOMÁNY-EGYETEM
TANRENDE

AZ MDCCCLXXI. LXXII. TANÉV

TÉLISZAKÁRA.

A TÉLI SZAK KEZDETE OCTOBER 1.



BUDAŰN,
 NYOMTATOTT A MAGYAR KIRÁLYI EGYETEM KÖNYVTUDÓSÁGÁNAK.

1871.

Vegytani gyakorlatok kődntve tekintettel a győgyászati- és orvostudományok igényeire: szombaton kővőre nyolckor d. n. 11—1. Ugyanazon tanár által.

Ardeologia; szombaton kővőre nyolckor d. n. 8—9. Dr. Szabó József ny. r. tanár.

*Árdeologiai gyakorlatok: szombaton d. n. 8—9. Ugyanazon tanár.

*Egyes tanulók foglalkoznak az árdeologiai intéssel az anatómiai múzeumokban és ott. Ugyanazon tanár vezetés alatt.

I. előadások a nyelv- és történelem, szerdán, csütörtökön és pénteken d. n. 6—7. és szombaton d. n. 10—12. Dr. Jucányi Lajos ny. r. tanár.

Árdeologiai előadások a névnyelvről: kedden és szombaton d. n. 2—4. Ugyanazon tanár.

Alkalmazott vegytan I. rész: Elemi vegytan-vegyészművelődés és győgyászati alkalmazás; hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és pénteken 12—1. Dr. Lángy János előadásánál.

A csapadék és levegő viszonyai mechanikája a legújabb elvek alapján: kedden és szombaton d. n. 8—9. Dr. Abt Antal magántanár.

Előadások természettudományok I. rész: hétfőn, kedden, szerdán és pénteken d. n. 3—4. Dr. h. Eötvös Loránd helyettes tanár. (Az újvegyészművelődésről.)

A földrajz (ábrák) jelentése: hétfőn d. n. 2—3. Ugyanazon tanár. (Ugyanaz.)

Gyakorlatok az elemi természettudományokról; gimnáziumi tantervűek számára; csütörtökön délután 2—4. Ugyanazon tanár. (Ugyanaz.)

VI. Irodalmi, nyelvészeti és nyelvtani előadások.

Történelmi magyar nyelvészet; pénteken és szombaton d. n. 8—9. Dr. Tóth Ferenc ny. r. tanár.

A legújabb magyar irodalom története (1772—1840): hétfőn, kedden, szerdán d. n. 8—9. Ugyanazon tanár.

Német nyelvészeti képzés; hétfőn és pénteken d. n. 9—10. Dr. Riedl Ernő ny. r. tanár.

A német nyelvészeti képzés; kedden és szombaton d. n. 9—10. Ugyanazon tanár.

A német nyelv és rokonságok; csütörtökön d. n. 9—11. Ugyanazon tanár.

Török-alföld nyelv és nyelvtan; hétfőn és pénteken d. n. 2—3. Ugyanazon tanár. (Ugyanaz.)

Perzsa nyelv; kétévente egyszer (valamint később meghatározandó napokon és órákban). Ugyanazon tanár.

Hitványi előadások, nyelv- és történelem- és nyelvészeti tárgyakban; hétfőn és szerdán d. n. 3—4. Ferenc József ny. r. tanár.

Hitványi előadások történelem, földrajz; kedden és csütörtökön d. n. 3—4. Ugyanazon tanár.

A román nyelv és nyelvtan; hétfőn, szerdán és pénteken d. n. 5—6. Román Sándor ny. r. tanár.

A román nyelv és nyelvtan; 1580-tól a jelenkorig; kedden d. n. 5—6. Ugyanazon tanár.

A román nyelv és nyelvtan; a dac-román nyelv; szombaton d. n. 5—6. Ugyanazon tanár.

A román nyelv és nyelvtan; a magyar nyelv; szerdán, pénteken és szombaton 3—4. Hosszú Antal ny. r. tanár.

Az új kor legjelentősebb olasz írói; kedden és csütörtökön d. n. 3—4. Ugyanazon tanár.

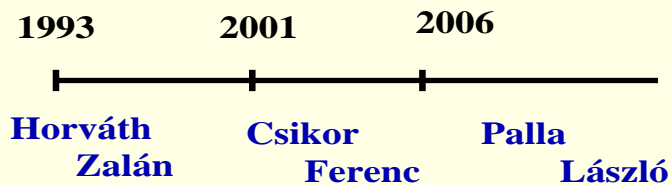
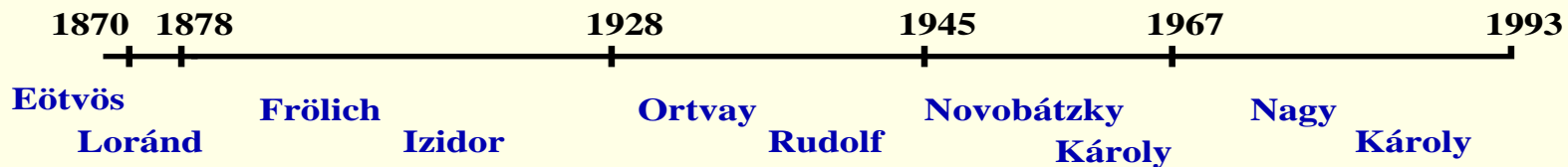
Előadások a görög nyelvéről; kedden és szerdán d. n. 11—12. Hosszú Sándor ny. r. tanár.

A francia nyelv és nyelvtan; hétfőn, kedden és szerdán d. n. 11—12. Hosszú Sándor ny. r. tanár.

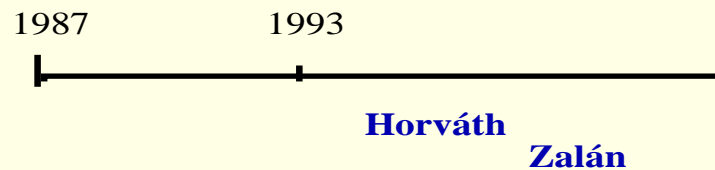
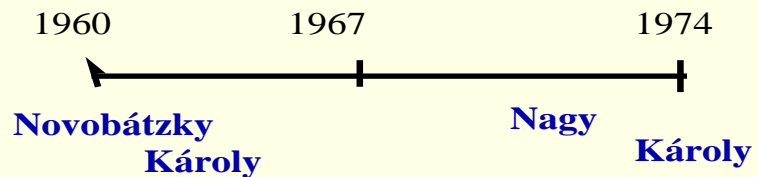
A francia nyelv és nyelvtan; hétfőn, kedden és szerdán d. n. 11—12. Hosszú Sándor ny. r. tanár.

Francia nyelv és nyelvtan; hétfőn, kedden és szerdán d. n. 11—12. Hosszú Sándor ny. r. tanár.

A Tanszék kronológiája:



MTA Kutatócsoport:



A Tanszék munkatársai voltak:

Szabó János
Ladányi Károly
Nagy Kázmér
Marx György
Pócsik György

Szépfalusy Péter
Kondor Imre
Sasvári László

Kuti Gyula
Montvay István
Boschán Péter
Niedermayer Ferenc
Kunszt Zoltán
Fái György
Ruján Pál